

Új szőlőfajták és szőlőklónok a nemzeti listán

Pernes György

MgSzH Központ Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság, Budapest

Csemege- és borszőlő fajtaválasztékunk az elmúlt évben több fajtával és klónnal gazdagodott. A 2008. december 8-án, Budapesten ülésező Fajtamínősítő Bizottság állami minősítésre javasolta a **Piros bakator**, **Demjén**, **Syrah** borszőlő fajtákat, a **Furmint P.14**, **P.26**, valamint **P.27** borszőlő klónokat, a **Lidi** csemegezőlőfajtát és a **Pannónia kincse** csemegezőlőfajta **K.56** jelű klónját. Alanyzőlő klón választékunk is bővült a **Teleki 5C** Csersegtomajon szelektált **G.K.40**-es klónjával.

Piros bakator

Származása

Németh (1970) ampelográfiai albumában a Bakator fajtakör 4 legismertebb változatát, a Kék bakator, a Piros bakator (1. kép), a Tüdőszínű bakator és a Fehér bakator fajtákat ismerteti. A bejelentést követően a bejelentővel történt egyeztetés alapján egyértelművé vált, hogy a

1. kép Piros bakator

bejelentés a fajtakör legelterjedtebb tagjára a Piros bakatorra vonatkozik. Németh szerint a fajta neve már a XVIII. századtól ismert. Származása ismeretlen, nevét a bacca d'oroból vezetik le, ami olasz származásra vall. Hazája az Érmellék és

Aradhegyalja. Hozzánk az Érmellékről került be. A természetes rendszer szerint convar. *pontica* subconvar. *balcanica* provar. *mesocarpa* subprovar *italica*. Ampelográfiai leírásokban számos hasonnevét (Piros bakar, Ménesi rózsa, Ruzsica,

1. táblázat

Szőlőfajták szüreti eredményeinek alakulása a kísérletekben

Fajta	Termőhely	Vizsgálat ideje (db/m ²)	Terméshozam (kg/m ²)	Magyar mustfok	Must titrálható savtartalma (g/l)
Furmint T.85	Domoszló	2005-2008	0,87	17,0	9,2
Piros bakator	Domoszló	2005-2008	0,90	15,9	7,4
Piros bakator	Pécs	1997-2007	2,35	15,2	7,8
Furmint T.85	Tarcal	1993-2002	-	19,8	9,5
Furmint P.14	Tarcal	1993-2002	-	20,2	8,8
Furmint P.26	Tarcal	1993-2002	-	21,2	8,8
Furmint P.27	Tarcal	1993-2002	-	21,1	8,7
Piros bakator	Tarcal	1993-2002	-	17,6	7,1
Demjén	Tarcal	1993-2002	-	25,0	7,3
Török gohér	Tarcal	1993-2002	-	21,8	8,3
Furmint T.85	Domoszló	2004-2007	0,85	15,9	-
Furmint P.26	Domoszló	2004-2007	0,76	17,4	-
Furmint P.14	Domoszló	2004-2007	0,82	15,3	-
Furmint P.27	Domoszló	2004-2007	0,78	16,4	-
Demjén	Domoszló	2004-2007	0,83	19,2	-
Furmint P.14	Pécs	1950-1959	1,95	23,2	9,9
Furmint P.26	Pécs	1950-1959	1,68	24,3	10,5
Furmint P.27	Pécs	1975-1984	1,91	18,4	9,7
Furmint P.27	Pécs	1977-1984	0,87	18,1	9,5
Furmint P.26	Pécs	1977-1984	0,81	18,2	9,8
Furmint (kontroll)	Pécs	1977-1984	0,63	17,2	9,3
Merlot Bb.348/1	Domoszló	2004-2007	1,15	20,1	-
Syrah	Domoszló	2004-2007	1,14	19,0	-
Syrah	Pécs	1979-1990	1,02	17,7	11,0
Lidi	Helvécia	2005-2008	0,75	17,2	5,9
Pannónia kincse	Helvécia	2005-2008	0,84	13,8	4,8
Pannónia kincse K.56	Helvécia	2005-2008	0,87	13,9	4,9

Bakator grenat, Bakar, Bákör stb.) említik. Régóta ismert és természetesen fajta. A filoxéravész előtt kedvelt étkezési szőlő volt, melyet Németországba és Svájcba is exportáltak. A Piros bakator elszórtan az ország több szőlőtermő táján előfordult, de leginkább a Balaton mellékén és Neszmély környékén termesztették. Ma már nagyobb területen nem termesztik, csupán az utóbbi években kezdték újra telepíteni, elsősorban a Balaton mellékén. A Kék bakator szőlőinkben ritkán fordul elő, míg a fehér változat még gyűjteményeinkből is hiányzik.

Ampelográfiai jellemzők

Növekedése erős, hajtása félig felálló, ízközei hosszúak. A fiatal hajtás vitorlája teljesen nyitott, gyapjúszőrös-zöttségének mértéke sűrű-igen sűrű. A fiatal levél színe bronzos-zöld, a levéllemez fonákán a gyapjúszőrök és serteszőrök előfordulásának mértéke sűrű. Az ízközők színe a háti oldalon zöld, piros csikozással, a hasi oldalon zöld. Vesszője közép-vastag, sötét-vörösbarna, csikozott, alig hamvas. A kifejlett levél középnagy-nagy, ötszögű, nem fényes, karéjainak száma öt-hét. A levéllemez széle lefelé hajló, felülete erősen hólyagos, fonákja gyapjas, vállöble zárt, a vállcimpák félig fedik egymást. A felső oldalból mélysege közepes-mély. A levélsele csipkés, levélfogai rövidek, levélnyele kissé szőrös, színe vöröses, a főérhez viszonyítva kissé rövidebb. A kacs rövid-középhosszú. Virága nőjlegű, gömb alakú, fejlett termőjénél a kissé visszahajló porzószalak rövidebbek. Termékenyüléstől függően változik a fürtök tömege és tömörsége. Fürtje közepes méretű, ágas, közepesen tömött. Normál méretű bogyói kicsi-közepes méretűek (2 g), gömbölyűek, erősen hamvasak. Bogyóinak színe kékes piros, húsa puha, lédús, héja közepesen vastag, íze közömbös. A fürtök bogyóinak száma változó (140-200 db), de jellemzően a nagy bogyószámmal rendelkező fajták közé tartozik.

Termesztési érték

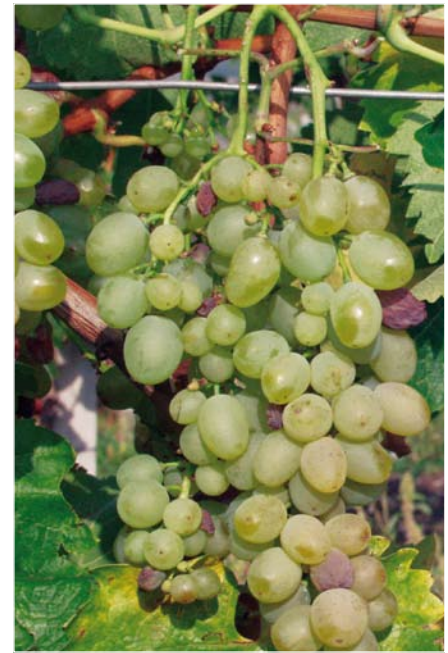
A fajta terméshozama a domoszlói kísérletben jó (1. táblázat), annak ellenére, hogy virága funkcioná-

san nővirágú, s emiatt termékenyülése erősen ingadozó. A mi kísérletünkben általában jól termékenyült az ültetvényben található számos, különböző időben virágzó fajta pótbeporzásának köszönhetően. Pécselt terméshozama évenként igen változó (1,17-5,04 kg/tőke), mely termékenyülésével függ össze, de általában 2-3 kg/tőke körül alakult. A fajta alacsony mustfokkal érlik, kevés cukrot termel. Mustjának és borának savtartalma közepes (mustsav: 7-7,5 g/l), a Furmint T.85-nél kb. 2 g/l-rel alacsonyabb. Cukormentes extrakt tartalma a Furmint T.85-nél kb. 1-1,5 g/l-el alacsonyabb. Bora kellemes, harmonikus savösszetételű. Kedvező évjáratokban (pl. 2006., Domoszló) finom illatú, kellemes, zamatos. Kései érése miatt rosszabb évjáratokban bora gyenge, egyszerű asztali bor. Peronoszpórára közepesen vagy közepesnél fogékonyabb, lisztharmatra közepesen fogékony, nem rothad. Bogyói töppedésre, aszúsodásra nem hajlamosak. Rügyfakadási ideje kései, néhány nappal követi a Furmint fajtát. Későn virágzik és zsendül. Hosszú tenyészidejű fajta. Általában október második felében érlik, a Furminttal egyidőben szüretelhető. Alacsony, vagy közepes magas művelésre alkalmas. Hosszú metszést igényel. Terhelésre kevésbé érzékeny. Mivel nővirágú fajta, ezért gondoskodni kell tiszta telepítése esetén porzó fajtáról. Fagyűrűse kicsi, mélyebb fekvések kerülendők, inkább a magasabb fekvések meleg, déli oldalain érzi jól magát. Talaj iránt nem igényes, szárazságot jól elviseli. Mérsékelt földmunkát igényel. Vesszője jól beérik.

Demjén

Származása

A fajta bejelentésekor a bejelentők úgy vélték, hogy a kiválasztott fajta 'Budai gohér' a Gohér fajtakörhöz tartozik. Ezért Gohér néven került állami bejelentésre. A bejelentést követően lefolytatott vizsgálatok egyértelműen bizonyították, hogy a bejelentett fajta nem egyezik meg a Gohér fajtakör egyetlen tagjával sem, a neve ellenére nem a Gohér 'conculta' tagja. A Budai gohér ön-

2. kép Demjén

lófajta, melynek részletes leírása nem található meg ampelográfiai leírásokban. A Juhfark, Fehér gohér, Királyszőlő és Demjén fajták szinonima neveként említik. Németh (1970) ampelográfiai albumában a Demjénről (2. kép) közölt rövid fajtaleírás alapján úgy tűnt, hogy az megegyezik az állami elismerésre bejelentett Budai gohér fajtával. A morfológiai vizsgálataink megerősítették a két fajta azonosságát. Varga Zs. és munkatársai (2007) molekuláris bélyegekkal azonosították és elkülönítették a Budai gohér fajtát a Gohér conculta-tól. A Demjén fajtánév már a középkorban ismert volt, Balassa (1991) szerint a Demjén neve 1632-ben kelt írásban jelenik meg először. Nevét valószínűleg a gyógyszerészek védőszentjéről kaphatta, mely a fajta vélt gyógyító hatásával hozható összefüggésbe. Nagyon valószínű, hogy magyar eredetű, régi szőlőfajta. Ma már nagyobb területen nem termelik, csupán fajtagyűjteményekben és szőlőványban fordul elő. Az utóbbi években Tokajhegyalján felkarolták a fajtát, elkezdték szelektálását és megindult kísérleti célú telepítése is.

Ampelográfiai jellemzők

Növekedése közép-erős vagy erős, hajtása félig felálló, ízközei hosszú-

ak. A fiatal hajtás vitorlája teljesen nyitott, gyapjúszőröségének mértéke sűrű. A fiatal levél színe bronzos-zöld, a levéllemez fonákán a gyapjúszőrök sűrűsége közepes, a serteszőrök sűrűsége a levéllemez fonákán csupasz vagy igen ritka. Az ízközők színe a háti oldalon zöld, piros csíkozással, a hasi oldalon teljesen zöld. Vesszője közép-vastag, sárgásbarna, csíkozott. A kifejlett levél nagy, ötszögű, nem fényes, karéjainak száma három. A levéllemez hullámos, felülete gyengén hólyagos, fonáka közepesen gyapjú- és serteszőrös, vállöble szélesen nyitott. A felső oldalból zárt, mélysége közepes-mély. A levélszéle fűrészes-csipkés, levélfogak hosszúsága közepes, levélnyele kissé szőrös, a főérhez viszonyítva kissé rövidebb. A kacs középhosszú. Termékenyüléstől függően változik a fürtök tömege és azok tömörsége. Jó termékenyülés esetén fürtjei nagyok, lazák vagy közepesen tömöttek. Bogyója Domoszlón 3,1 g átlagtömeget ért el. A kettős megtermékenyülésből származó normál méretű bogyói nagyok, elliptikusak. Jól megkülönböztethető a Fehér gohér fajtától, mely ovális, esetenként majdnem kerek. Bogyója sárgászöld, húsos, héja közepesen vastag, kissé vastagabb, mint a Fehér gohéré. A Fehér gohér bogyói lédúsabbak. Bogyójának húsa kissé kemény, íze semleges. A fürtök bogyóinak száma és mérete erősen függ a megtermékenyüléstől, mely az egyes évek bogyószámában megfigyelhető (89-147 db) nagy különbséget eredményezi.

Termesztési érték

A vizsgált fajta funkcionálisan nővirágú, ezért termékenyülése erősen ingadozó. Termőképessége a domoszlói kísérletben jónak bizonyult (1. táblázat), melyben minden bizonnyal közrejátszott, hogy több évben jól termékenyült az ültetvényben található számos, különböző időben virágzó fajta pótbeporzásának köszönhetően. A fajta magas mustfokkal érik. Bogyóinak cukortartalma legalább 2 mustfokkal minden évben meghaladja a Fehér gohéré. Mustjának és borának savtartalma alacsony, a Furmint

T.85-énél mintegy 2-3 g/l-rel alacsonyabb. Jelentős különbség figyelhető meg borkósav-tartalmát illetően, mivel általában ennek mennyisége kicsi, 1,5 g/l alatti, szemben a Furmint fajtával, melyre az évjáratoktól függően a 2-4 g/l érték jellemző. Alacsony borkósav-tartalma feltehetően a botritisz borkósav felhasználásával is összefüggésbe hozható. Bora ugyanakkor lényegesen több összes polifenolt tartalmaz. Borának cukormentes extrakt tartalma magas, a Furmint T.85-éhez hasonló. Bora kissé illatos, lágy, kedvező évjáratokban cukorban, extraktban igen gazdag, különleges minőségű. Elsősorban édesnemes bor készítésére alkalmas. Peronoszpórára erősen, lisztharmatra közepesen, szürkerothadásra kissé fogékony. Bogyói töppedésre, ill. aszúsodásra hajlamosak. Rügyfakadási ideje közepes. Korán zsendül, évjáratától függően akár 2-3 hét különbség is előfordult a Furminthoz viszonyítva. Rövid tenyészidejű, korán érő fajta. Szeptember közepén érik, de gyakran túlérésben, szeptember végén, október első felében szüretelik. Alacsony vagy közepmagas művelésre alkalmas. Terméshozamát döntően befolyásolja termékenyülése. Hosszú metszést igényel. Terhelésre kevésbé érzékeny. Fagy-tűrése alacsony, szárazságot jól elviseli. A hónaljajtás képzés mértéke

3. kép Furmint P.26

gyenge-közepes, viszonylag kevés zöldmunkát igényel. Vesszője jól beérik. Mivel nővirágú fajta, ezért gondoskodni kell tiszta telepítése esetén porzó fajtáról. A fajta számos domb- és hegyvidéki borvidékünkön termesztendő, de várhatóan Tokajhegylája kiegészítő fajtájaként terjedhet el. A jellemzően hosszú tenyészidejű, későn érő fajták (Furmint, Hárslevelű) mellett egy a borvidék történelmében ismert és szórványban ma is előforduló, korábbi érésű fajta kerülhet köztermesztésbe, mely biztosítja a hagyományos ízvilág megőrzését.

Furmint P.14, P.26 és P.27

A klónok származása és nemesítés módja

A Furmint alfajtáinak elkülönítésével, a klónok szelektálásával dr. Németh Márton foglalkozott. A nemesítő nyugdíjba vonulása után dr. Diófási Lajos és munkatársai folytatták a klónok vizsgálatát, értékelését. Fenntartásukról az SZBKI, Pécs gondoskodik. A P.14-es klón a Furmint hólyagos alfajtájából (a klón korábbi nemesítői jelzése B.14.), a P.26 klón (3. kép) a Furmint ligetes alfajtájából, a P.27 klón a nemes Furmint alfajtájából került kisselektálásra 1953-ban.

Termesztési érték

A termesztési tulajdonságok vizsgálata során a klónok között jelentős különbséget nem tapasztaltunk.

Mindhárom klón az összehasonlítható T.85-nél kevesebbet terem. A P.14 és a P.27 viszonylag nagy termőképességet mutat, de a nagy termőképességű államilag elismert T.85 klónétól elmarad (1. táblázat).

A P.26 klón minden termőhelyen a vizsgált klónok között a legalacsonyabb termőképességet mutatja.

A legkisebb fürtöket a P.14 neveli. A P.26 és P.27 is kisebb fürtöket nevel, mint a T.85 klón. A P.14 a közepes, a P.27 és P.26 a közepes-nagy fürttömegű Furmint klónok közé tartoznak. Fürtszerkezetük közepesen tömött. Termékenyülésük kiváló. A klónok bogyóinak mérete között lényeges különbség nincs.

2. táblázat

Szőlőfajták aszúsodásának mértéke

Tarcal								
Fajta	Aszú (%)							
	1993	1996	1997	1998	1999	2001	2002	Átlag
Oremus	0	0	12	0	50,0	3,0	5,0	10,0
Kövérszőlő	20	90	0	0	30,0	0,0	2,0	20,3
Furmint T.85	0	20	2	0	30,0	3,0	5,0	8,6
Furmint T.92	0	40	0	15	20,0	0,0	5,0	11,4
Furmint P.14	0	0	0	10	10,0	0,0	0,0	2,9
Furmint P.26	0	50	50	30	50,0	2,0	30,0	30,3
Furmint P.27	2	60	5	30	30,0	2,0	5,0	19,1
Budai gohér	0	90	0	20	0,0	2,0	2,0	16,3
Török gohér	0	0	0	20	0,0	2,0	0,0	3,1

Domoszló				
Fajta	Aszú (%)			
	2005	2006	2007	Átlag
Furmint T.85	60,1	29,6	35,4	41,7
Furmint P.26	53,9	75,6	43,6	57,7
Furmint P.14	41,9	28,0	27,0	32,3
Furmint P.27	57,8	43,6	40,6	47,3
Budai gohér	0	0	0	0

A P.14 klón termőképessége és cukorhozama a T.85 államilag elismert klónéhoz áll közel. A P.26 és P.27 klónok jó cukortermelő képességűek, nagyobb mustfokkal szüretelhetőek, mint a T.85 klón. Mindhárom pécsi klón (P.26, P.27, P.14) mustja szinte azonos mennyiségű titrálható savat tartalmaz. A kontroll T.85 klón savtartalma a legmagasabb.

A P.14 borának minősége jó, a kontrollhoz képest kicsi eltérést mutat. A P.26 kissé ugyan elmarad

a kontrolltól, de egyes években hasonló jó minőséget adott, mint az összesítésben legjobb eredményt felmutató P.27.

A P.14 klón fürtjein a szürkerothadás kisebb mértékben lép fel, mint a P.26 és P.27 klónokén. A P.26 mutatja a legnagyobb fogékonyságot a P.14 és P.27 klónok között.

A P.14 klón aszúsodási hajlama kisebb a T.85, a P.26 és a P.27 klónokénál (2. táblázat). A P.26 és P.27 klónok aszúsodása jobb, mint a kontroll T.85-é. A P.26 aszúsodik a legnagyobb mértékben. Mindhárom klón bogyója töppedésre hajlamos.

Syrah

Származása

Valószínűleg a fajta (4. kép) a Cote du Rhone vagy a Dauphin fajtából származik. A világ valamennyi szőlőtermesztő országában ismerik és termesztik, legnagyobb felületen Franciaországban terjedt el. Hasonneve: Shiraz.

Ampelográfiai jellemzők

Növekedése középérső, vagy erős, hajtása félig felálló, ízközei hosszúak. A fiatal hajtás vitorlája teljesen nyitott, gyapjúszőrözöttség-

gének mértéke sűrű-igen sűrű. A fiatal levél színe sárgászöld, a levéllemez fonákán a gyapjúszőrök és serteszőrök sűrűsége közepes. Az ízköze színe a háti- és a hasi oldalon teljesen zöld. Vesszője közepes vastag, sötétbarna, csikozott. A kifejlett levél mérete közepes, ötszögű, nem fényes, karéjainak száma öt. A levéllemez kiterült, felülete közepesen hólyagos, fonákán a gyapjú- és serteszőrözöttség mértéke ritka-közepes. Vállöble kissé nyitott. A felső oldalból zárt, mélysége közepes. A levélszéle csipkés, levélfogak hosszúsága rövid-közepes, levélnyele a főérhez viszonyítva kissé rövidebb. A kacs középhosszú.

Fürtje középnagy (230 g), hengeres, esetleg kissé vállas, közepesen tömött. Bogyója kicsi-közepes (2 g), szélesen elliptikus alakú, színe sötétkék. Bogyóin a bibepont alig látható, héja közepesen vastag, húsa puha, leves, íze aromákban gazdag. Fürtjeit viszonylag sok bogyó alkotja.

Termesztési érték

Bőven terem, általában 6-8 db/m² rügyszerheléssel 8-10 t/ha termésmennyiséget ad (1. táblázat). Tapasztalataink szerint szálvesszős metszés esetén igen bőven terem, könnyen túlterhelhető, ezért eleendő rövidcsapos metszéssel termesztetni.

Általában 17-19 mustfokkal szüretelhető, mustfok beérése ritkán éri el a 20 Magyar mustfokot. Mustjának és borának titrálható savtartalma a Kékfrankos fajtáéhoz hasonló. Borkósav-tartalma kisebb, mint a Kékfrankosé, a Merlot fajtára jellemző. Borának cukormentes extrakt tartalma, polifenol tartalma, színanyagának mennyisége magas. Polifenol-tartalma mind a Kékfrankosnál, mind a Merlot-nál nagyobb. Színanyag tekintetében még ennél is nagyobb eltérés tapasztalható (3. táblázat).

Borára jellemző, hogy színe mély, kékes színárnyalatú, tanninban és színanyagban gazdag. Jó minőségű, érlelésre alkalmas. Íz és illat aromákban gazdag (viola, olajbogyó stb.), tartalmas, viszonylag lágy. A bírálók borának minőségét rendszerint a

4. kép Syrah

**Szőlő-fajtakísérletek boranalízis eredményei
(2002-2003, Domoszló)**

Fajta	Vizsg. év	Alkohol (V/V%)	Összes extrakt (g/l)	Cukor (g/l)	Cm. extr. (g/l)	Titr. sav (g/l)	Illósav (g/l)	pH	Borkősav (g/l)	Összes polifenol (mg/l)	Színintenzitás E ₄₂₀	Színárnyalat E ₄₂₀ /E ₅₂₀	Antocianin (mg/l)
Kékfrankos Kt.1	2002	14,0	25,31	2,20	23,11	6,4	0,31	3,45	2,08	1159	7,36	0,639	226
Kékfrankos E.48	2002	14,3	31,68	7,70	23,98	6,7	0,31	3,37	2,21	1576	8,42	0,625	286
Merlot	2002	14,1	31,09	4,90	26,19	6,1	0,28	3,54	1,75	1928	8,17	0,692	272
Merlot Bb.348/1	2002	15,2	34,38	7,55	26,83	6,0	0,46	3,61	1,29	2097	9,20	0,773	301
Syrah	2002	15,5	30,67	2,15	28,52	6,8	0,31	3,72	1,19	2180	13,06	0,673	516
Kékfrankos Kt.1	2003	13,1	27,42	0,82	26,60	6,9	0,36	3,26	2,80	1669	7,98	0,58	368
Kékfrankos E.48	2003	14,9	28,09	0,82	27,27	7,3	0,52	3,23	2,85	1903	8,13	0,604	461
Merlot	2003	14,2	37,52	3,00	34,52	5,9	0,44	3,57	1,44	1738	5,02	0,755	241
Merlot Bb.348/1	2003	15,2	33,55	5,06	28,49	6,1	0,55	3,71	1,49	2068	8,04	0,775	343
Syrah	2003	16,4	32,47	0,99	31,48	6,5	0,42	3,81	1,49	2444	14,22	0,655	608
Kékfrankos Kt.1	Átlag	13,6	26,37	1,51	24,86	6,7	0,34	3,36	2,44	1414	7,67	0,610	297
Kékfrankos E.48		14,6	29,89	4,26	25,63	7,0	0,42	3,30	2,53	1740	8,28	0,615	374
Merlot		14,2	34,31	3,95	30,36	6,0	0,36	3,56	1,60	1833	6,60	0,724	257
Merlot Bb.348/1		15,2	33,97	6,31	27,66	6,1	0,51	3,66	1,39	2083	8,62	0,774	322
Syrah		16,0	31,57	1,57	30,00	6,7	0,37	3,77	1,34	2312	13,64	0,664	562

Merlot és Cabernet sauvignon fajtákkal azonosnak minősítették.

Peronoszpórára közepesenél fogékonyabb, lisztharmatra közepesen fogékony. Lisztharmat fogékonysága a Merlot fajtáéhoz hasonló. Szürkeerothadásra nem hajlamos.

Rügyfakadása kései. Fővirágzása a Kékfrankos és Merlot fajták után kb. 1-2 nappal következik be. Későn zsendül. Általában október első felében vagy október közepén szüretelhető. Tőkéje középérésű, zöldmunka igénye kicsi. Legnagyobb gondot rügyeinek fagyérzékenysége jelenti. A mínusz 15-20 °C-os hőmérséklet súlyos rügypusztulást tud okozni. Fagyérzékenysége a Merlot-éhoz hasonló vagy annál is nagyobb. Tapasztalataink szerint aszályra kissé érzékeny. Hajtásai hosszúak, törékenyek, ezért a tavaszi szelek károsíthatják. Klorózisra nagyon érzékeny, rosszul alkalmazkodik a magas aktív mész-tartalmú talajokhoz.

Lidi

A fajta származása és nemesítés módja

A fajtát (5. kép) dr. Szegedi Sándor és munkatársai állították elő

1969-ben. A Seyve Villard 12375 és a Magaracsi csemege fajták keresztezéséből származik. A fajtát Kecskemét-Katonatelepen a BCE Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet munkatársai állították elő dr. Szegedi Sándor elképzelései alapján, és a nemesítő lányáról Lidiáról kapta a nevét.

5. kép Lidi

Ampelográfiai jellemzők

Növekedése igen erős, hajtása félig felálló, ízközei hosszúak. A fiatal hajtás vitorlája teljesen nyitott, csupasz. A fiatal levél színe bronzvörös, a levéllemez fonáka csupasz vagy alig szőrözött. Az ízközők színe a háti oldalon zöld, piros csíkozással, a hasi oldalon teljesen zöld. Vesszője lilásbarna, csíkozott. A kifejlett levél mérete közepes-nagy, alakja deltoid, színe fűzöld, karéjainak száma 0-3. A levéllemez kiterült, kissé hullámos, felülete sima vagy gyengén hólyagos, fonáka csupasz vagy gyengén szőrözött. Vállból szélesen nyitott, 'U' alakú, a lemez határolja. A felső oldalból nyitott, mélysége sekély. A levélszéle fűrészes-csipkés, levélfogak hosszúsága közepes-nagy, levélnyele a főérhez viszonyítva kissé hosszabb, színe halvány piros. A kacs középhosszú.

Fürtje nagy (330 g), vállas, olykor ágas, széles, közepesen tömött. Virága hímnős, termékenyülése jó. Bogyója közepes-nagy (3,8 g), szélesen elliptikus alakú, húspiros és üvegesen áttetsző. A bogyóhéj kissé hamvas, vékony, olvadó, repedésre azonban nem hajlamos. A bogyóhús ropogós, kissé leves, íze semleges, édes. A bogyónak a bogyókocsányról való

4. táblázat

Csemegeszőlő bírálat

Termés helye: Domszló Termés éve: 2008

Fajta	Szín	Fürt méret, alak	Bogyó méret, alak	Íz, zamat	Állomány	Héj	Összes pontszám
							max:30 pont
							1-5 pont
Kósa	4,4	4,3	4,3	4,2	4,2	4,2	25,58
Lidi	4,0	4,3	4,3	4,8	4,5	4,4	26,17
Lubik piros	3,9	4,1	4,2	3,4	4,0	3,8	23,47
Nero	4,5	4,1	3,9	4,6	4,1	4,1	25,28
Pannónia kincse	4,5	4,7	4,5	3,9	4,3	4,0	25,78
Árkádia	4,0	4,5	4,5	3,7	3,7	3,8	24,04
Millenium	4,0	3,8	3,5	3,5	4,0	3,8	22,61

leválaszthatósága könnyű. Fürtjét közepes-nagy számú bogyó alkotja.

Termesztési érték

Rügyei termékenyek (ATE: 1,85), bőtermő (1. táblázat), mintegy 6-8 db/m² rügyterhelés szükséges a megfelelő terméshozam eléréséhez. Téli fagyűrőképesége jó. Bogyóinak cukortartalma a csemegeszőlő fajtákhoz viszonyítva magas (17-18 Refr.%). Cukortartalma nagyobb, mint a Favorit vagy Pannónia kincse fajtáké. Bogyóinak savtartalma közepes (6-7 g/l), 1-2 g/l-el magasabb a Favorit és Pannónia kincse fajtáknál. Cukor-sav aránya kedvező.

A csemegeszőlő minták érzékszervi bírálatán fürtméretét, bogyóméretét és alakját jónak, ízletességét (4,8 pont) kiemelkedően magasra értékelték a bírálók (4. táblázat). Fürtszerkezete kedvező, húspiros színe tetszetős, bár megjelenését ronthatja, hogy színeződése gyakran nem egyenletes. Íze semleges, élvezeti értéke jó. Kevés (1,8-2,0 db) és kis méretű magja fogyasztáskor alig érezhető. Héja vékony, olvadó.

Peronoszpórára közepesen fogékony, ill. mérsékelten rezisztens, fogékonyasága erősebb a Bianca, vagy Villard blanc fajtáknál. Lisztharmattal szembeni ellenállósága közepes. Rothadásra kissé hajlamos.

Rügyfakadása korai-közepes, a Pannónia kincsevel közel egyidőben fakad. Korán virágozik és zsendül. Bogyóinak érése néhány nappal korábban kezdődik a Pannónia kincse fajtáénál. Általában augusztus közepétől fogyasztható, teljes szürete augusztus második felére esik. Hosszúelemes metszést igényel. Talaj iránt nem igé-

nyes, a szárazságot viszonylag jól tűri. Vesszőit korán érleli. A sok hajtása, s azokon kifejlődő hónaljajtásai dús lombzatot alkotnak. Gombabetegségekkel szembeni toleranciája miatt kevés számú (3-5) kezeléssel megvédhető. Alkalmos mérsékelt, környezetkímélő növényvédelem melletti termesztésre. Fürtkocsánya hosszú, ezért könnyen és gyorsan szüretelhető. Kedvezően laza szerkezetű fürtjei könnyen csomagolhatóak. Bogyói nyomásra kevésbé érzékenyek, ezért viszonylag jól szállítható.

Pannónia kincse K.56

A fajta származása és nemesítés módja

Az alapfajtát 1942-ben Poczik Ferenc állította elő a Szőlőskertek királynője muskotály és a Cegléd szépe keresztezésével Budakeszin. A Szőlészeti és Borászati Kutató Intézetben, Kecskemét-Katonatelepen 1 ha-os, majd 3 ha-os ültetvényt létesítettek a fajtából. Az ültetvény genotípusában és egészségügyi állapotában mozaikos lett, ennek következményeként a fürtök és a bogyók nagy változottsággal rendelkeztek. Közöttük egyaránt megtalálható volt sok és apró bogyójú, kevés és nagy bogyójú, valamint madárkás bogyójú fürt stb. A Pannónia kincse ültetvényei így szelekcióra szorultak, ezért az Intézetben az 1980-as évek elején megkezdődött a fajta szelekciója. A közel 30 éves ültetvényben genetikai és növény-egészségügyi szelekciót végeztek. A klónszelekció három lépcsőjében kapott kísérleti adatok alapján emelték ki a Pannónia kincse K.56 (6. kép) klónértékű anyatókét, melynek

6. kép Pannónia kincse K.56

szaporulatai megtartották értékes tulajdonságaikat.

Termesztési érték

A K.56 klón az alapfajtához hasonlóan igen bőtermő (1. táblázat). Terméshozama kissé nagyobb és kiegyenlítettebb, mint a kontrollé. Fürtje nagy vagy igen nagy, mely a kontrollhoz képest nem mutat lényeges különbséget. Bogyója valamennyi termőhelyen meghaladja az alapfajtáét, a különbség azonban kicsi, mindössze néhány tized gramm. A bogyók méretén kívül a bogyók alakjában is kismértékű különbség mutatkozik. Bogyóinak alakja némileg megnyúltabb a kontroll alapfajtához képest. Fürtje kissé lazább, melyben szerepet játszik, hogy a fürtöket kevesebb bogyó alkotja. Nem tapasztaltunk lényeges különbséget sem a bogyók cukortartalmát, sem a bogyók savtartalmát illetően a K.56 és az alapfajta között.

A klón rügytermékenységben, fürt- és bogyótömegében, valamint a fürtök egyöntetűségében felülmúlja az alapállomány teljesítményét. Néhány évvel ezelőtt vírusesztelt, prebázis állományt létesítettek a klónból a Budapesti Corvinus Egyetem Szőlészeti és Borászati Kutatóintézetében Kecskemét-Katonatelepen.